

MEZINÁRODNÍ SEMINÁŘ „VÝZNAM GENIA LOCI PAMÁTKOVÝCH MÍST PRO ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU“

Historické město Slavonice hostilo ve dnech 1. a 2. října tohoto roku mezinárodní seminář, zabývající se jedinečností historických míst, jejich geniem loci, památkovou ochranou, komerčním využitím a všemi souvisejícími okolnostmi. Akci pořádala pod záštitou města Slavonice Mezinárodní federace pro bydlení a územní plánování (IFHP) společně s brněnským Ústavem územního rozvoje.

Seminář byl zahájen ředitelkou Ústavu územního rozvoje Brno Ing. Alenou Navrátilovou, která přivítala přítomné, seznámila je se zaměřením a prací ústavu a vymezila rámcově téma semináře. Starosta hostitelského města Ing. Jaroslav Zuzák navázal na vstupní projev představením základních údajů o významném historickém městě Slavonicích.

První příspěvek na téma „Vztah genia loci a cestovního ruchu“ přednesla ředitelka odboru cestovního ruchu Ministerstva pro místní rozvoj PhDr. Blažena Křížová. Velmi zajímavým, obsažným a přínosným

způsobem informovala účastníky semináře o závažnosti genia loci z hlediska cestovního ruchu. Genia loci, jako neuchopitelnou hodnotu nehmotného charakteru, tvoří nejen architektura příslušné lokality v neopakovatelném kontextu s krajinným rámcem, ale i obyvatelé a způsob jejich života. Právě za poznáním odlišných krajin, architektury a reálií ze života obyvatel, jinými slovy za poznáním genia loci určitého místa, cestují lidé již po staletí. Je však zapotřebí usměrňovat cestovní ruch tak, aby několik proslavených památkových měst nebylo výhradním cílem turistů a nebylo tak přílišným přílivem návštěvníků postupně narušováno. Česká republika oplývá památkami, které se při patřičné propagaci a zajištění zázemí mohou stát vyhledávanými destinacemi cestovního ruchu. Další část přednášky se zabývala formami podpory cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj založilo státní program podpory cestovního ruchu, který je v letošním roce zaměřen na lázeňská města. Lze jej využít pro rekonstrukce ko-

lonád a parků, které spoluvytvářejí specifické prostředí lázeňských měst. Program podpory, který se bude vztahovat na památková místa, atraktivní z hlediska cestovního ruchu, připravuje Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci s ÚÚR pro rok 2003.

V další přednášce, která navazovala na úvodní slova starosty Slavonic, doplnil a rozšířil údaje o městě Slavonice místostarosta Mgr. Jaroslav Šťastný. Ve svém výkladu se zabýval Slavonicemi zejména z hlediska jejich historického vývoje, který byl poprvé písemně doložen v roce 1260. Přes některé nevhodné zásahy minulých let zůstalo historické jádro města unikátní památkou a bylo v roce 1961 prohlášeno památkovou rezervací. V současné době je město jedním z kandidátů na zápis do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Odpolední program byl zahájen prohlídkou města, při které byl účastníkům

semináře zasvěceným průvodcem znalec místních pamětihodností a účastník každoročních workshopů ÚÚR Ing. Zdeněk Žampa.

Po prohlídce města zahajoval odpolední blok přednášek velice podnětný příspěvek PhDr. Jarmily Netkové a Mgr. Šárky Pikové z Vysoké školy ekonomické v Praze. Tématem bylo „Kulturní dědictví Dačicka a cestovní ruch“. Rámcové informace o cestovním ruchu a jeho historii přednesla PhDr. Netková. Z dosavadních průzkumů cestovního ruchu vyplývá, že kulturní dědictví je nejčastějším důvodem cestování za poznáním. Největší zájem je o historická jádra měst, pak následují hrady a zámky a kulturní nabídka. O průzkumu potenciálu Dačicka pro cestovní ruch, kterým se zabývali posluchači VŠE, zasvěceně hovořila Mgr. Piková. Dačicko, kromě značného počtu architektonických památek, mimo jiné i malé církevní architektury, se může pochlubit i památkem událostí světového významu – výrobou prvního kostkového cukru v 1. polovině 19. století.

Paní Olga Žampová představila Slavonickou renesanční společnost a informovala o zapojení Slavonic do projektu Greenways. Přeshraniční propojení města s okolními významnými místy umožňuje mimo jiné i cyklotrasa, vybudovaná s využitím dotace z PHARE.

Poslední přednáškou dne byl výklad Ing. arch. Josefa Hajducha z Městského úřadu Uherské Hradiště o významu a kvalitách města Uherské Hradiště. Význam města, které je centrem Moravského Slovácka, je založen nejen na neopakovatelném folklóru, ale i na dobře udržované historické architektuře městského centra, na sportovních aktivitách, které umožňují mimo jiné i funkční technická památka Batův kanál a na unikátním souboru městských vinařských sklepů. Pro Uherské Hradiště zpracoval v loňském roce jako součást úkolu Cestovní ruch a kulturní dědictví Ústav územního rozvoje analýzu, ve které bylo vyhodnoceno území vhodné pro cestovní ruch a definovány hodnoty, které musí být pro trvale udržitelný rozvoj města zachovány. Na analýzu v letošním roce navazuje Kapacitní studie, jejíž řešení navrhuje možnosti zatraktivnění města tak, aby cestovní ruch byl posílen a rovnoměrně rozdělen a aby nebyly narušovány charakteristické hodnoty města – jeho genius loci.

Varhanním koncertem v důstojném a působivém prostředí kostela Nanebevzetí Panny Marie a následujícím společenským večerem byl ukončen první den semináře.

Druhý den pokračoval program semináře přednáškami pracovníků ÚÚR Ing. Jaromíra Stejskala a Ing. arch. Marie Tomíškové. Témata jejich přednášek – „Význam genia loci českých památkových míst pro rozvoj cestovního ruchu“ a „Hodnoty historických míst“ – na sebe úzce navazovala. Oba přednášející hovořili o možnostech vhodného, šetrného a současně efektivního využívání kulturně historického potenciálu České republiky pro cestovní ruch. Základní princip pro dochování hodnoty historických míst formuloval ve své knize *Genius loci*, která se stala inspirací pro téma semináře, její autor Christian Norberg – Schulz: „Respektovat genia loci ne znamená kopírovat staré modely. Znamená to určit, v čem spočívá identita města (*genius loci*) a interpretovat ji vždy novým způsobem.“ Z tohoto principu vyplývá, že je nejprve nutné poznat a posoudit všechny jevy v území a na tyto poznatky navázat při plánování dalšího rozvoje.

Velmi inspirující byly navazující příspěvky dvou zahraničních účastníků:

Dr. Aylin Orbasli z Velké Británie nazvala svou přednášku „Řízení turistického ruchu v historických městech“. Její výklad, doprovázený promítáním diapositivů z významných památkových míst, byl zaměřen na strategii úspěšného řízení cestovního ruchu ze tří hledisek – interpretace informací, plánování a způsobů zlepšování prostředí pro cestovní ruch. Náměty přednášky zahrnovaly široké spektrum všech úrovní řešení problémů cestovního ruchu – od územního plánu přes konkrétní doporučení například pro řešení parkování a pěších zón až po detailní možnosti řešení městského mobiliáře a průčelí obchodů.

Profesor Bogdan Wyporek z Polska ve svém příspěvku „Genius loci památkových míst“ úvodem zdůraznil význam historických měst pro rozvoj cestovního ruchu v údobí postupující globalizace tím, že lidé budou tato místa vyhledávat ve snaze poznat své kořeny. Následovaly promítané diapositivy z Dubrovníka, Kodaně, Athén, Sevilly, Bruselu a Istanbulu, na kterých vždy v rámci zcela odlišné kultury demonstroval přednášející neopako-

vatelnou identitu, genia loci představovaného města. Závěrem zdůraznil význam územního plánu, zpracovaného na základě důkladného poznání kulturního potenciálu, pro stabilitu struktury historického místa.

Následující přednáška Ing. arch. Věry Kučové ze Státního ústavu památkové péče představila celou šíři kulturně historického bohatství České republiky a zejména již zapsané a k zápisu do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO navrhované lokality. Zdůraznila zejména podmínky zápisu, k nimž náleží mimo jiné i vhodné využití památky a její prezentace pro veřejnost.

MUDr. Tomáš Hájek z Ministerstva životního prostředí hovořil o nutnosti zpracování plánu péče o krajinu a navrhoval vytvoření nové kategorie hodnotných přírodních území pod názvem národní krajina.

Jiný úhel pohledu na genia loci Slavonic a jeho prezentaci nabídl akad. arch. David Vávra, jehož výklad o netradičních kulturních aktivitách divadla Sklep, zaměřených na historické stavby a úpravu volných prostorů ve Slavonicích, doprovázený fotografiemi, vzbudil značný zájem.

Závěrečný příspěvek přednesl Ing. arch. Ondřej Šefců ze Státního ústavu památkové péče, který na téma „Jak neutopit genia loci“ vtipně a výstižně pronesl výklad, dokumentovaný diapositivy převážně zaměřenými na pražskou památkovou rezervaci, jak lze likvidovat nebo alespoň značně narušit genia loci.

Seminář zakončila ředitelka Ústavu územního rozvoje poděkováním přednášejícím a účastníkům za cenné příspěvky a náměty.

K zajímavým příspěvkům se vrátíme v budoucích číslech našeho časopisu.

Marie Tomíšková